

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026. gada 29. janvārī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Marika Senkāne, senatori Valerijs Maksimovs un Kristīne Zīle

rakstveida procesā izskatīja civillietu apdrošināšanas akciju sabiedrības „BALTA” prasībā pret SIA „ARMSTRONG PRO” par zaudējumu atlīdzības piedziņu sakarā ar apdrošināšanas akciju sabiedrības „BALTA” kasācijas sūdzību par Latgales apgabaltiesas 2024. gada 20. jūnija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Apdrošināšanas akciju sabiedrība „BALTA”, pamatojoties uz Apdrošināšanas līguma likuma 1. panta pirmās daļas 23. punktu, 45. pantu, Civillikuma 1., 5., 1587., 1643., 1645., 1651., 1759., 1765., 1773., 1775., 1779., 2289. pantu un Apsardzes darbības likuma 1., 10., 24., 25. pantu, 2023. gada 18. maijā cēla tiesā prasību pret SIA „ARMSTRONG PRO”, lūdzot piedzīt prasītājas labā zaudējumu atlīdzību 15 868,84 EUR.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] Starp SIA „EXTRON BALTIC” un atbildētāju 2017. gada 28. aprīlī noslēgts līgums par apsardzes pakalpojumu sniegšanu objektā /Adrese A/. Minētās sabiedrības komercīpašums no 2019. gada 1. novembra līdz 2020. gada 31. oktobrim bija apdrošināts pie prasītājas.

[1.2] 2020. gada 21. februārī atbildētājas apsargātajās telpās notika ielaušanās, kuras rezultātā bojāta ēka un nozagti trīs portatīvie datori, par ko uzsākts kriminālprocess Nr. 11096029220. Apdrošinātā vērsās pie prasītājas, lūdzot izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību par ēkas bojājumiem 26 784,25 EUR un nozagto datoru vērtību 2319,64 EUR.

[1.3] Ar prasītājas 2020. gada 26. marta lēmumu nolemts izmaksāt apdrošināšanas atlīdzību 13 549,20 EUR par ēkas bojājumiem un 2319,64 EUR par nozagtajiem datoriem (kopā 2020. gada 15. maijā izmaksāti 15 828,84 EUR).

[1.4] Prasītājas ieskatā atbildētāja nav savlaicīgi konstatējusi ielaušanās pēdas un nav novērsusi iekļūšanu objektā, tādēļ no atbildētājas prasītājas labā piedzenama izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība.

Uz prasītājas 2020. gada 5. jūnija un 16. jūlija pretenzijām atbilde nav saņemta.

[2] Ar Rīgas pilsētas tiesas 2023. gada 6. decembra spriedumu prasība noraidīta. Atbildētāja tiesas sēdē norādīja uz noilguma iestāšanos. Tiesa secināja, ka Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otrajā daļā

likumdevējs ir noteicis viena gada termiņu subrogācijas prasības celšanai no apdrošināšanas atlīdzības izmaksas brīža. Tā kā šis termiņš nav ievērots, prasība noraidāma, citus lietas apstākļus nevērtējot.

[3] Izskatot lietu sakarā ar prasītājas apelācijas sūdzību, ar Latgales apgabaltiesas 2024. gada 20. jūnija spriedumu prasība noraidīta, piedzenot no prasītājas atbildētājas labā ar lietas vešanu saistītos izdevumus 665,50 EUR un valsts ienākumus ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,08 EUR.

Apgabaltiesas spriedumā norādīti šādi motīvi.

[3.1] Prasītāja cēlusi subrogācijas prasību pret atbildētāju pamatojoties uz Apdrošināšanas līguma likuma 45. pantu, jo prasītāja kā apdrošinātāja, kas izmaksājusi apdrošināšanas atlīdzību, pārņem apdrošinātā prasības tiesības izmaksātās summas apmērā pret personu, kura atbildīga par zaudējumiem.

[3.2] Sistēmiski tulkojot Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otrās un piektās daļas normas, secināms, ka likumdevējs ir noteicis viena gada termiņu subrogācijas prasības celšanai no apdrošināšanas atlīdzības izmaksas brīža, kas konkrētajā gadījumā ir 2020. gada 15. maijs. Prasība tiesā celta 2023. gada 18. maijā.

Ievērojot minēto, noraidāms apelācijas sūdzības arguments, ka Apdrošināšanas līguma likumā nav norādīts termiņš, kādā ceļama subrogācijas prasība un tādēļ piemērojams Civillikumā noteiktais desmit gadu noilguma termiņš.

[3.3] Arī apelācijas sūdzības arguments, ka tiesa atstājusi bez ievēribas divus atgādinājumus (pretenzijas) 2020. gadā, lietas izskatīšanas rezultātu neietekmē.

[3.4] Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas motivācijai un to neatkārto.

[4] Par Latgales apgabaltiesas 2024. gada 20. jūnija spriedumu prasītāja iesniedza kasācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu pilnā apjomā un norādot šādus argumentus.

[4.1] Tiesa pēc būtības nevērtēja atbildētājas atbildību par ielaušanās un zādzības rezultātā nodarītiem zaudējumiem, jo kļūdaini konstatēja noilguma iestāšanos.

[4.2] Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otrā daļa nosaka subrogācijas prasības celšanas termiņu tikai gadījumā, kad apdrošinātājs zaudējumus sedzis daļēji. Tiesa nav konstatējusi, ka atlīdzība izmaksāta daļēji. Ja zaudējumi būtu segti tikai daļēji, iestātos Apdrošināšanas līguma likuma 42. panta otrajā daļā noteiktās sekas attiecībā uz viena gada noilguma termiņu.

[4.3] Tiesa kļūdaini secināja, ka Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otrajā daļā likumdevējs ir noteicis viena gada termiņu subrogācijas prasības celšanai no apdrošināšanas atlīdzības izmaksas brīža. Šajā likumā nav noteikts termiņš, kādā tiesā ceļama subrogācijas prasība, līdz ar to piemērojams Civillikumā noteiktais desmit gadu noilguma termiņš, ko prasītāja ir ievērojusi.

[5] Paskaidrojumā sakarā ar kasācijas sūdzību atbildētāja norāda, ka kasācijas sūdzība ir nepamatota un noraidāma, jo vērsta uz pierādījumu pārvērtēšanu kasācijas instances tiesā.

Motīvu daļa

[6] Pārbaudot apelācijas instances tiesas sprieduma likumību atbilstoši kasācijas sūdzības argumentiem, Senāts atzīst, ka spriedums atceļams turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[7] Tā kā apgabaltiesa, izmantodama Civilprocesa likuma 432. panta piektajā daļā paredzētās tiesības, pievienojusies pirmās instances tiesas sprieduma argumentācijai, Senāta apsvērumi turpmāk norādīti abu instanču tiesu spriedumos ietvertā pamatojuma kontekstā.

[8] Tiesa prasību noraidījusi, konstatējot prasības celšanas termiņa nokavējumu apdrošinātāja subrogācijas tiesības izlietošanai, bet prasības pamatā esošos apstākļus pēc būtības nav vērtējusi.

Izskatot prasītājas kasācijas sūdzību, noskaidrojams, vai tiesa pareizi piemērojusi Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta normas.

[8.1] Atbilstoši šā likuma 1. pantā ietvertajai legāļdefinīcijai subrogācijas tiesība ir apdrošinātāja, kas ir izmaksājis apdrošināšanas atlīdzību, tiesība pārņemt apdrošinātā prasības tiesības izmaksātās summas apmērā pret personu, kura ir atbildīga par zaudējumiem.

Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otrā daļa, kuru piemērojusi tiesa, noteic, ja apdrošinātāja izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība sedz tikai daļu no nodarītajiem zaudējumiem un apdrošinātājs prasību pret personu, kura ir atbildīga par nodarītajiem zaudējumiem, ceļ viena gada laikā no apdrošināšanas atlīdzības izmaksas brīža, apdrošinātājam ir pienākums informēt apdrošināto par subrogācijas tiesības izmantošanu. Šādā gadījumā apdrošinātājam ir tiesības pieteikt savu prasību kā līdzprasītājam vai arī celt prasību atsevišķi.

Apdrošināšanas līguma likums, kas stājās spēkā 2018. gada 1. jūnijā, paredz no likuma „Par apdrošināšanas līgumu” atšķirīgu (apdrošinātājam labvēlīgāku) regulējumu attiecībā uz viņa tiesībām izlietot subrogācijas tiesību (atgūt apdrošinātājam izmaksāto atlīdzību no personas, kura ir atbildīga par nodarītajiem zaudējumiem). Minētā likuma vēsturiskajā redakcijā netika lietots subrogācijas tiesības termins, taču 40. panta otrā daļa paredzēja, ka gadījumā, ja apdrošinātāja izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība sedz tikai daļu no nodarītajiem zaudējumiem, apdrošinātājs savas tiesības uz regresa prasību var izmantot vienīgi pēc tam, kad apdrošinātā persona ir cēlusi prasību tiesā pret atbildīgo personu par nodarītajiem zaudējumiem, kuri nav nosegti ar apdrošināšanas atlīdzību.

[8.2] Apdrošināšanas tiesībās subrogācijas regulējums saistāms ar likuma „Par apdrošināšanas līgumu” 40. pantā ietvērto vispārīgo subrogācijas regulējumu, atbilstoši kuram apdrošinātājs, kas ir izmaksājis apdrošināšanas atlīdzību, izmaksātās summas apmērā pārņem apdrošinātās personas prasības tiesības pret personu, kas ir atbildīga par zaudējumiem. [..] gadījumos, kad regresa prasība netiek celta pret apdrošināto, darbojas vispārējais noilguma termiņš (sk. *Mantrovs V. Apdrošināšanas tiesības. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2018, 282.–283., 286. lpp.*).

[8.3] Senāts atzīst, ka šobrīd spēkā esošā Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otrā daļa nepārprotami skaidri regulē konkrētu situāciju, proti, arī gadījumā, kad apdrošinātājs ir sedzis tikai daļu no kaitējuma (piemēram, pašriskā vai zemapdrošināšanas gadījumā), apdrošinātājs var celt subrogācijas prasību pret zaudējumus nodarījušo personu. Bet, ceļot šādu prasību tiesā viena gada laikā no apdrošināšanas atlīdzības izmaksas brīža, viņam ir pienākums par šīm darbībām informēt apdrošināto personu nolūkā pieļaut arī pašas apdrošinātās personas piedalīšanos lietā, kuras ietvaros tai ir tiesības atgūt no atbildētāja to zaudējumu daļu, ko apdrošinātājs nav sedzis.

Minēto uzskatāmi apstiprina arī Apdrošināšanas līguma likuma izstrādes materiāli, no kuriem redzams, ka sākotnēji subrogācijas tiesības izlietošanas un regresa prasības celšanas noteikumus bija paredzēts ietvert likuma 47. pantā, citastarp, tā trešajā daļā paredzot sekojošo: „Ja apdrošinātājs vēlas izmantot subrogācijas tiesību viena gada laikā kopš apdrošināšanas atlīdzības izmaksas brīža un apdrošinātāja izmaksātā apdrošināšanas atlīdzība sedz tikai daļu no nodarītajiem zaudējumiem, apdrošinātājs informē apdrošināto par subrogācijas tiesības izmantošanu un prasības iesniegšanu. Šādā gadījumā apdrošinātājam ir tiesības pievienoties apdrošinātāja prasībai” (sk. *12. Saeimas likumprojektu Nr. 1099/Lp12 „Apdrošināšanas līguma likums”*).

Citiem vārdiem, subrogācijas jautājums visupirms attiecas nevis uz prasītājas un atbildētājas, bet gan apdrošinātā (SIA „EXTRON BAL TIC”) un apdrošinātāja (prasītājas) savstarpējām tiesiskajām attiecībām. Proti, subrogācija šajā gadījumā nozīmē to, ka prasītājam ir tādas pašas prasījuma tiesības pret atbildētāju, kādas SIA „EXTRON BAL TIC” būtu tad, ja tās komercīpašums nebūtu apdrošināts un attiecīgo zaudējumu summu tā vēlētu piedzīt no atbildētājas, un Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otrajā daļā noteiktais viena gada termiņš uz tām nav attiecināms.

[8.4] Minēto apstiprina arī Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta piektā daļa, kas paredz, ka civiltiesisko seku ziņā apdrošinātāja subrogācijas tiesība ir pielīdzināma cesijai, kuru realizē saskaņā ar šā panta noteikumiem. Apdrošinātāja subrogācijas tiesībai piemēro apdrošinātā prasībai pret zaudējumu nodarījušo personu noteikto noilguma termiņu.

Senāts atzīst, ka izskatāmajā lietā tiesa prasītāja celtajai regresa prasībai pēc būtības nav pievērsusies, jo nepareizi piemērojot Apdrošināšanas līguma likuma 45. panta otro daļu, kļūdaini noteikusi subrogācijas tiesības izlietošanas termiņu – vienu gadu. Minētais pārkāpums ir būtisks un varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, kā uz to pamatoti norādīts prasītājas kasācijas sūdzībā.

[9] Tā kā tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana ir atkarīga no tiesas apmierinātā prasījuma apmēra, vienlaikus atceļams spriedums arī daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu atbildētājas labā un valsts ienākumos.

[10] Pārsūdzēto spriedumu atceļot apdrošināšanas akciju sabiedrībai „BALTA” saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu atmaksājama drošības nauda 300 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu un 474. panta 2. punktu, Senāts

nosprieda

atcelt Latgales apgabaltiesas 2024. gada 20. jūnija spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Latgales apgabaltiesā;

atmaksāt apdrošināšanas akciju sabiedrībai „BALTA” drošības naudu 300 EUR (trīs simtieuro).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore M. Senkāne

Senators V. Maksimovs

Senatore K. Zīle